

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดอุบลราชธานี ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้สำหรับกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์ และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับบทบาท
 - 1.2 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน
 - 1.3 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับแรงจูงใจ
2. แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
3. สภาพทั่วไปของจังหวัดอุบลราชธานี
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับบทบาท

1.1.1 ความหมายของบทบาท

ราชบัณฑิตยสถาน (2542: 602) ได้อธิบายความหมายว่า “บทบาท” คือ การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู

รูก ศิริสัตย์ลักษณ์ และคณะ (2544:179) ให้ความหมายของบทบาท หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในสถานภาพนั้น ๆ นั่นก็คือบทบาทเป็นการกระทำหรือพฤติกรรมตามสถานภาพนั่นเอง เช่น นายณรงค์มีสถานภาพเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ก็จะต้องมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกร หรือนางมุกดา เป็นประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรก็จะต้องมีบทบาทในการบริหารงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้บรรลุผล เป็นต้น

ศศิธร หุ่นทอง (2555:7) ให้ความหมายของบทบาท หมายถึง การแสดงออกของบุคคล ซึ่งปฏิบัติไปตามที่สังคมคาดหวังว่าจะต้องปฏิบัติตามตำแหน่งหรือสถานภาพที่สังคมเป็นผู้กำหนด

วีณา พงศ์พัฒนานนท์ (2551:9) ให้ความหมายของบทบาท คือ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาตามตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมที่ตนดำรงอยู่ โดยเป็นการผสมผสานระหว่างระดับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เจตคติ พื้นฐานความเชื่อ ค่านิยม ความต้องการส่วนตัว และความต้องการทางสังคม

ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์ (2548: 163) กล่าวว่า บทบาทเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างตัวบุคคลกับองค์การ แสดงถึงพฤติกรรมของตนในองค์การที่คาดว่าจะแสดงออก บทบาทเกิดจากผลของการเกี่ยวข้องกันขององค์การที่เป็นทางการ เทคนิควิทยาการ องค์การที่ไม่เป็นทางการ และความคาดหวังของบุคคลในงานที่ทำ ระบบของบทบาทจึงเป็นเสมือนสนามที่กำหนดขึ้นเพื่อให้แสดงออกถึงความคาดหวังและพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติหรือบรรดาสมาชิกภายในองค์การ การแสดงออกมาในลักษณะของการติดต่อสื่อสารที่เป็นถ้อยคำและที่ไม่เป็นถ้อยคำ การแสดงออกถึงอารมณ์ การแสดงออกถึงการตัดสินใจ ระบบของบทบาทจะเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา การที่จะอธิบายระบบของบทบาทจึงเป็นเรื่องยาก จะอธิบายได้เพียงชั่วขณะหนึ่งที่ระบบของบทบาทนั้นแสดงอยู่เท่านั้น เมื่อเวลาผ่านไประบบของบทบาทก็จะแตกต่างออกไป

ชุด ขำเอี่ยม (2544:18) สรุปความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทว่า หมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่และภารกิจที่ได้รับมอบหมายซึ่งอยู่ในขอบเขตของฐานะหรือตำแหน่งที่บุคคลนั้นดำรงอยู่ โดยอาจจะเป็น “บทบาทที่เป็นจริง” ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกโดยแต่ละคนกระทำจริงในตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ หรือ “บทบาทที่คาดหวัง” ซึ่งเป็นการกระทำที่ควรปฏิบัติในการดำรงตำแหน่งนั้น ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังของบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ซึ่งควรจะสัมพันธ์กับความต้องการของบุคคลนั้นด้วย ดังนั้นจึงต้องรู้ว่าความรู้และทักษะอะไรที่ช่วยให้การทำงานของเรามีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังต้องรู้จักบทบาทและภารกิจของผู้ร่วมงานคนอื่นด้วย ซึ่งรายละเอียดบทบาทและภารกิจที่ชัดเจนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน

ชำนาญ เมืองทอง (2556:10) สรุปความหมายของบทบาทว่า หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลซึ่งแสดงออกมาตามตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมที่ตนดำรงอยู่

จากความหมายของบทบาทที่กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลที่ควรกระทำหรือควรแสดงออกตามสิทธิและหน้าที่ที่รับผิดชอบ ตามที่สังคมกำหนดสถานภาพไว้ เพื่อให้มีการกระทำระหว่างกันในสังคม ช่วยให้สังคม

สามารถอยู่ร่วมกันได้ ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นกับว่าบุคคลนั้นกำลังสวมบทบาทอย่างไร

1.1.2 ประเภทของบทบาท

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร 2542:172 อ้างถึงใน รุจ ศิริสัญลักษณ์ และคณะ (2544:179) กล่าวว่า บทบาท มี 3 ลักษณะ คือ

1. บทบาทที่ถูกคาดหวัง เป็นบทบาทที่เกิดจากความคาดหวังของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น บทบาทในขณะที่เป็นประธานกลุ่ม เป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นต้น
2. บทบาทที่รับรู้จากตำแหน่ง เป็นบทบาทที่คนรับรู้จากตำแหน่งของตนเองในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น เมื่อเป็นพ่อ แม่ ผู้นำ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สมาชิกกลุ่ม เป็นต้น
3. บทบาทของคนในสังคมกำหนดขึ้น เป็นบทบาทที่บ่งบอกพฤติกรรมอันแน่ชัดของบุคคล เช่น เป็นครูจะต้องทำหน้าที่ในการสอนหนังสือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรทั่วไป หรือผู้นำเกษตรกรจะต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกร เป็นต้น

โดยทั่วไปแล้วบุคคลจะมีสถานภาพและบทบาทหลายอย่างภายในตัวบุคคลเดียวกัน เช่น นายคำเป็นเกษตรกร หัวหน้าครอบครัว และเป็นประธานกลุ่มเกษตรกร ซึ่งแต่ละบุคคลจะแสดงบทบาทไปตามสถานภาพที่เขาครอบครองอยู่ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเกิดเหตุการณ์ใน 2 ลักษณะ คือ

1. ความคาดหวังในบทบาท ซึ่งเป็นเรื่องที่กลุ่มสมาชิกโดยทั่วไปรับรู้หรือตั้งความหวังกับบุคคลที่ครอบครองสถานภาพอยู่ว่าควรจะมีการกระทำ แรงจูงใจ ความเชื่อ ความรู้สึก และทัศนคติ หรือค่านิยมอย่างไร ซึ่งโดยทั่วไปมักจะไม่ได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่จะอยู่ในความคิดคำนึงมากกว่า
2. ความขัดแย้งทางบทบาท การที่บุคคลมีหลายบทบาท อาจจะทำให้บุคคลนั้นเกิดความขัดแย้งหรือลำบากใจในสถานภาพต่าง ๆ ได้

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2544:78) อ้างถึงใน ศศิธร หุ่นทอง (2555:8-9) ได้จำแนกบทบาทออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. บทบาทในอุดมคติ (ideal role) ได้แก่บทบาทที่กำหนดไว้ตามความคาดหวังบุคคลทั่วไปในสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้มีสถานภาพนั้น ๆ ควรถูกกระทำ แต่อาจไม่มีใครทำตามนั้นก็ได้

2. บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (perceived role) เป็นหน้าที่ที่บุคคลคาดหวัง คิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย

3. บทบาทหน้าที่แสดงออกจริง (actual หรือ enacted role) เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ๆ ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย จึงทำให้การแสดงบทบาทแตกต่างกันไป

วินิจ เกตุขำ และ คำเพชร ฉัตรสุกสกุล (2522: 63) อ้างถึงใน สุวิสาห์ กันตอนันตพร (2554:15) ได้แบ่งประเภทของบทบาทออกเป็น 2 ประเภท ใหญ่ๆ คือ

1. บทบาทที่เข้ากันได้กับบุคลิกภาพส่วนรวมของบุคคล หมายถึงบทบาทที่แสดงออกมาแล้วสอดคล้องกับความรู้สึกของตนเอง และสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมที่กำหนดว่า เขาควรมีบทบาทเช่นไร

2. บทบาทที่เข้ากันไม่ได้กับบุคลิกภาพส่วนรวมของบุคคล หมายถึงบทบาทที่แสดงออกมาแล้วขัดกับความรู้สึกของตนเองและผิดไปจากความคาดหวังของสังคมที่กำหนดว่า เขาควรมีบทบาทเช่นไร

ซุลา จิตพิทักษ์ (2528:39) อ้างถึงใน ชำนาญ เมืองทอง (2556:11) ได้ทำการศึกษาบทบาทใน 3 แง่มุม เพื่อให้เข้าใจถึงความขัดแย้งทางบรรทัดฐานของสังคม และสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ทางสังคม ดังนี้

1. ความคาดหวังในบทบาท (role expectation) แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของความรู้ ความเข้าใจ 2 ประการ ประการแรก ด้านการเฝ้าจากการติดต่อเกี่ยวข้องกับบุคคลกับพฤติกรรมปกติของบุคคลอื่น ประการที่สอง ในด้านการตอบสนองจากแนวโน้มของการแสดงออกของบุคคลนั้น กับลักษณะการแสดงออกตามตำแหน่งเฉพาะในสังคม

2. การรับรู้ในบทบาท (role perception) บทบาทแต่ละบทบาทมีความสัมพันธ์กันในระบบสังคม การกระทำตามบทบาทนั้นขึ้นอยู่กับความเข้าใจของปัจเจกบุคคล การแปลความหมาย รวมทั้งคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล สิ่งเหล่านี้กำหนดให้บุคคลรับรู้หรือแสดงบทบาทแตกต่างกันไปตามลักษณะอุปนิสัย ความคิด ความรู้ ความสามารถ มุมเหตุจูงใจ ประสบการณ์เดิม การฝึกอบรม ฝึกฝน ความพึงพอใจ ตลอดจนรวมถึงสภาพทางกายและจิตใจของบุคคลที่ดำเนินตามบทบาทนั้น

3. การขัดแย้งในบทบาท (role conflict) บุคคลที่มีสถานภาพมากกว่าหนึ่งสถานภาพในสถานการณ์หนึ่ง ๆ บทบาทที่ต้องกระทำมีมากกว่าหนึ่งบทบาท ซึ่งอาจก่อให้เกิดความยุ่งยากได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากบทบาททั้งหลายนั้นขัดแย้งกัน

1.1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท

รุจ ศิริสัญลักษณ์ และคณะ (2544:180) รวบรวมทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับบทบาทที่สำคัญ ไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีของลินตัน (Linton, 1945) ลินตัน ได้กล่าวว่า สถานภาพหรือตำแหน่งเป็นตัวกำหนดบทบาทให้แก่บุคคล ดังนั้นเมื่อกำหนดตำแหน่งใดขึ้นก็จำเป็นต้องมีบทบาทหรือภาระหน้าที่กำกับตำแหน่งนั้นเสมอ (ศักดิ์ไทย สุรกิจบรร 2542:172) เช่น สถานภาพของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ก็จะต้องกำหนดบทบาทให้ชัดเจนว่าต้องมียบทบาทใดบ้าง อาทิเช่น จะต้องเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม หากเป็นเหรียญก็จะต้องมีหน้าที่ควบคุมดูแลบัญชีรายรับรายจ่ายของกลุ่ม เป็นต้น

2. ทฤษฎีของพาร์สัน (Parson) พาร์สัน ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทำให้แต่ละคนมีบทบาทเพิ่มขึ้น เพราะจะต้องติดต่อและทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ตามความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น เช่น ทรงวุฒิอยู่ที่บ้านมีบทบาทเป็นพ่อ และในสังคมเขายังมีสถานภาพในการเป็นกำนัน ประธานกลุ่มเกษตรกร สมาชิกกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ด้วย จะเห็นว่าทรงวุฒิมียหลายสถานภาพ ดังนั้นเขาก็ย่อมจะต้องแสดงบทบาทเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว

3. ทฤษฎีของฮอร์แมนส์ (Homanns) ฮอร์แมนส์ ได้กล่าวว่า ตำแหน่งทำให้มีความสัมพันธ์กันกับผู้อื่น และเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดการกระทำต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ซึ่งบุคคลจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ เช่น ทรงวุฒิเมื่ออยู่บ้านก็จะมีบทบาทในการอบรมบุตร เพราะมีตำแหน่งเป็นพ่อ และเมื่อมีการประชุมกลุ่มเกษตรกรเขาก็จะต้องเป็นประธานในที่ประชุม เพราะเขามีตำแหน่งเป็นประธานกลุ่ม เป็นต้น

4. ทฤษฎีของนาเดล (Nadel, 1957) นาเดล ได้กล่าวว่า บทบาทประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญต่อพฤติกรรมหลายลักษณะ (ศักดิ์ไทย สุรกิจบรร 2542:173) เช่น

1) ส่วนประกอบที่เสริมบทบาท เช่น เป็นวิทยากรจะต้องพูดเก่ง มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ สามารถอุทิศเวลาว่างในการถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรที่สนใจได้ เป็นต้น

2) ส่วนประกอบที่เป็นตัวสำคัญหรือแกนของบทบาท ซึ่งจะขาดไม่ได้ เช่น เป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรก็ต้องมีผู้บังคับบัญชา มีเกษตรกร หรือเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ ก็จะต้องมีประธานกลุ่ม มีเลขานุการกลุ่ม เป็นต้น

3) ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ ก็จะต้องจดทะเบียนเป็นสมาชิกสหกรณ์ ต้องเปิดบัญชีสหกรณ์อย่างต่ำ 100 บาท เป็นต้น

โดยนาเดลได้สร้างทฤษฎีของบทบาทโดยสร้างในรูปสมการ ดังนี้

$$p = a, b, c, \dots n$$

เมื่อ p หมายถึง บทบาทของบุคคลที่แสดงออก

a, b, c, n หมายถึง ส่วนประกอบที่มีผลต่อพฤติกรรม

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมข้างต้น ทั้ง 4 ทฤษฎีนี้ จะเห็นได้ว่าการที่แต่ละคนจะแสดงพฤติกรรมใด ๆ ออกมานั้น ย่อมเป็นไปตามบทบาทที่ต้องแสดงออกตามสถานภาพหรือตำแหน่งหน้าที่นั้น ๆ และบุคคลคนหนึ่งก็อาจจะมีหลายสถานภาพก็ได้ทำให้ต้องแสดงออกหลายบทบาท ซึ่งในบางสถานการณ์การที่บุคคลมีหลายสถานภาพอาจทำให้เกิดความขัดแย้งในบทบาทขึ้นได้ ยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น นายบวรเป็นตำรวจ แต่ถูกชายขายยาเสพติด โดยตามบทบาทแล้ว นายบวรต้องจับลูกชายเข้าคุก แต่นายบวรก็รักและเป็นห่วงลูก นายบวรก็อาจเกิดความขัดแย้งในบทบาทขึ้นได้ว่าเขาควรจะทำอย่างไร เป็นต้น

จากแนวคิดทฤษฎีบทบาทที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การแสดงบทบาทของแต่ละคนนั้นจะต้องมีสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคมเป็นตัวกำหนด ซึ่งแต่ละคนอาจมีหลายบทบาทที่สัมพันธ์กับผู้อื่นหรือมีสิ่งจูงใจให้แสดงบทบาทนั้น แต่บางสถานการณ์อาจทำให้เกิดความขัดแย้งในการแสดงบทบาทขึ้นได้

1.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546: 647) อธิบายความหมายของคำว่า “ปฏิบัติ” หมายถึง การดำเนินการไปตามระเบียบแบบแผน เช่น ปฏิบัติราชการ, กระทำเพื่อให้เกิดความชำนาญ เช่น ภาควิชาปฏิบัติ; กระทำตาม เช่น ปฏิบัติตามสัญญา; ประพฤติ เช่น ปฏิบัติสมณธรรม ปฏิบัติต่อกัน; ประนินิบัติรับใช้ เช่น ปฏิบัติบิดามารดา ปฏิบัติครูบาอาจารย์

เกษมธิดา สพสมัย (2536:24) อ้างถึงใน สุวิสาห์ กันตอนันตพร (2554:12) ได้กล่าวถึง การปฏิบัติงาน ว่าหมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นความสามารถ โดยการนำความรู้ความเข้าใจ ที่มีอยู่มาใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสถานการณ์จริง และในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้องเหมาะสม

สมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546:10) กล่าวว่า การปฏิบัติงาน หมายถึง การที่บุคคลทำงานตามตำแหน่ง ตามภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้งานเกิดผลสำเร็จตามหน้าที่แต่ละกลุ่มแต่ละองค์กรได้กำหนดและตรงกับความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย

กู๊ด (Good 1973: 414) อ้างถึงใน สมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546:9) :10 ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติงานไว้ว่า “การปฏิบัติงาน” (Performance) หมายถึง การทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อผลสำเร็จอย่างดีที่สุดของงาน

จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน สรุปได้ว่า การปฏิบัติงาน คือ การ

ทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามที่กำหนดและตรงกับความต้องการของบุคคลหรือองค์กร

1.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ

รูดิฟ คิธลันท์ และคณะ (2544:170-171) กล่าวถึงการจูงใจ ดังนี้

การจูงใจ เป็นกระบวนการหนึ่งซึ่งช่วยกระตุ้นให้บุคคลประพฤติปฏิบัติในบางสิ่งบางอย่างที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ การกระตุ้นนี้เรียกว่า การจูงใจ

การจูงใจ คือ กระบวนการชักจูงใจ สิ่งเร้าที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล และทำให้อยากทำพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา โดยที่ตนเองอยากทำตามที่ตนเองปรารถนา หรือทำพฤติกรรมที่ผู้จูงใจอยากให้ทำได้

แรงจูงใจ คือ พลังแรงภายในของบุคคล (สัตว์) ทำให้คนเรา (หรือสัตว์) เกิดพฤติกรรมและควบคุมแนวทางของพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมาย

ประเภทของแรงจูงใจ

1. แรงจูงใจภายใน (instinsic motivation หรือ self motivation) คือ แรงจูงใจที่เกิดขึ้นภายในตนเองมีผลทำให้คนเราแสดงพฤติกรรมออกไป เช่น เราชอบสุนัข เราก็มักจะหาซื้อสุนัขมาเลี้ยงไว้ที่บ้าน เป็นต้น

2. แรงจูงใจภายนอก (extrinsic motivation) คือ แรงจูงใจที่เกิดจากการได้รับสิ่งจูงใจภายนอกตัวเรา ด้วยความมุ่งหมายที่จะให้เราทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น รางวัลเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานร่วมกันของสมาชิกกลุ่มยูวเกษตรกร เพื่อที่จะได้รับรางวัลกลุ่มยูวเกษตรกรดีเด่น เป็นต้น

สมพงษ์ เกษมสิน (2523: 320) อ้างถึงในสุวิสาห์ กันตอนันตพร (2554:19) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่จะสร้างสิ่งจูงใจในการทำงาน ประกอบด้วย

1. สิ่งจูงใจที่เป็นเงิน (Financial Incentive) เป็นสิ่งจูงใจที่มีอิทธิพลต่อผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 สิ่งจูงใจทางตรง (Direct Incentive) เป็นสิ่งจูงใจที่มีผลโดยตรงต่อ ผลผลิตหรือผลงานของผู้ปฏิบัติงานเช่น การจ่ายค่าจ้างให้สูงขึ้นเมื่อผลการปฏิบัติงานสูงกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้

1.2 สิ่งจูงใจทางอ้อม (Indirect Incentive) เป็นสิ่งจูงใจที่มีผลในทางสนับสนุนหรือส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้ดีขึ้น เช่น การจ่ายบำนาญบำนาญ ค่ารักษาพยาบาล ฯลฯ

2. สิ่งจูงใจที่ไม่ใช่ตัวเงิน (Non- Financial Incentive) เป็นสิ่งจูงใจที่ส่วนใหญ่ มักจะสนองตอบต่อความต้องการด้านจิตใจ เช่น การยกย่องชมเชย การยอมรับว่า เป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ โอกาสความก้าวหน้า และความมั่นคงในงาน

รูดิ คิริสัทธลักษณ์ และคณะ (2544:171-173) ได้รวบรวมทฤษฎีทางจิตวิทยาที่สำคัญเกี่ยวกับการจูงใจ ดังนี้

1. ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการแรงขับและสิ่งล่อใจ (The need drive-incentive theories) เมื่อบุคคลขาดความสมดุลภายในร่างกายจะทำให้เกิดแรงขับ (Drive) นั่นก็คือความต้องการทางร่างกายจะทำให้เกิดแรงขับขึ้น และแรงขับเหล่านี้จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ เพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางหรือสิ่งที่เป็นสิ่งล่อใจนั้น ๆ เมื่อถึงจุดหมายปลายทางแล้วแรงขับก็ลดลง

2. ทฤษฎีการจูงใจของเฮอริชเบิร์ก (Frederick Herzberg) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจและได้สรุปว่าความพอใจในงานที่เกิดจากปัจจัย 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยจูงใจ (motivator factor) และปัจจัยค้ำจุน (hygiene factor) โดยมีรายละเอียดดังนี้ (สงวน สิทธิลิขสิทธิ์ 2529:117)

2.1 ปัจจัยจูงใจ (motivator factor) ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยเรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

- 2.1.1 ความสำเร็จของงาน
- 2.1.2 การได้รับการยกย่อง
- 2.1.3 ความก้าวหน้า
- 2.1.4 ลักษณะของงาน
- 2.1.5 โอกาสที่จะก้าวหน้า
- 2.1.6 สภาพการทำงาน

2.2 ปัจจัยค้ำจุน (hygiene factor) ซึ่งเรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

- 2.2.1 นโยบายการบริหารงาน
- 2.2.2 เงินเดือน
- 2.2.3 การบังคับบัญชาหรืออิทธิพลงาน
- 2.2.4 ความมั่นคงของงาน
- 2.2.5 ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน
- 2.2.6 สภาพแวดล้อมในการทำงาน

3. ทฤษฎีการจูงใจของแอตคินสัน (Atkinson, 1953) แอตคินสัน ได้เสนอเป็นทฤษฎีไว้ว่า ในการทำงานใด ๆ คนเรามีแนวโน้มอยู่ 2 ทาง คือ

3.1 องค์ประกอบที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จปราศจากความล้มเหลว มีอยู่ 3 ประการ คือ การจูงใจ สถานการณ์ และทัศนคติ

3.2 ความคาดหวังที่จะสำเร็จและการทำงาน ซึ่งแอดคินสัน ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ 3 ประการ ดังนี้

3.2.1 เมื่อบุคคลทำงานสำเร็จความคาดหวังในการทำงานครั้งต่อไปจะมีมากขึ้น แต่ถ้าล้มเหลวความคาดหวังในการทำงานครั้งต่อไปจะลดลง

3.2.2 การที่บุคคลทำงานนั้นซ้ำอีกหรือไม่ ภายหลังจากที่ได้รับความสำเร็จแล้ว ย่อมขึ้นอยู่กับความคาดหวังใหม่ของแต่ละบุคคล

3.2.3 การเปลี่ยนแปลงความคาดหวัง เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงแรงจูงใจ

ฉัฐพล ชันธไชย (2526: 12) อ้างถึงในสุวิสาห์ กันตอนันตพร (2554:19) กล่าวว่า สิ่งจูงใจในการปฏิบัติงาน จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ถ้าบุคลากรในองค์กรมีความพึงพอใจในงานสูง ย่อมนำไปสู่การปฏิบัติงาน อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรมุ่งให้ความสนใจที่จะปรับปรุง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยจัดหาองค์ประกอบต่าง ๆ ของหน่วยสิ่งจูงใจ เช่น สภาพการปฏิบัติงาน สวัสดิการในหน่วยงาน ค่าจ้างค่าตอบแทน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงาน เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวคิดเกี่ยวกับอาสาศัมภักดิ์เกษตรหมู่บ้าน

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับอาสาศัมภักดิ์

มังกร บุญคำ (2543:8) อ้างถึงใน ชำนาญ เมืองลอง (2556:15) ได้ให้ความหมายของคำว่าอาสาศัมภักดิ์ หมายถึง

1. ผู้ไม่ใช่ผู้มีวิชาชีพในเรื่องนั้นโดยเฉพาะ
2. เป็นผู้ที่ไม่ได้รับเงินเดือน ค่าจ้างหรือค่าเบี้ยเลี้ยงใด ๆ เป็นค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานนั้น แต่อาจจะได้รับค่าพาหนะเดินทาง ค่าอาหารสำหรับรับประทานหรือค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียนเข้าร่วมประชุมอบรมต่าง ๆ

3. มีความรับผิดชอบแตกต่างจากเจ้าหน้าที่ประจำ คือ

3.1 ไม่ต้องรับผิดชอบในโปรแกรมและการจัดการใด ๆ ที่ฝ่ายบริหารได้ดำเนินการไป เว้นแต่จะได้อำนาจไว้ในระเบียบข้อบังคับขององค์กรนั้น ๆ

3.2 อาสาศัมภักดิ์จะมีการแสดงตัวเองว่ามีความผูกพันกับองค์กรหรือชุมชน แตกต่างไปจากเจ้าหน้าที่ประจำ ซึ่งโดยทั่วไปย่อมหวังความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานและ

จะนึกถึงจุดหมายปลายทางและบริการที่จะให้ชุมชน โดยมีการเสียสละเวลา สติปัญญา และอื่น ๆ โดยไม่หวังผลตอบแทน

คำว่า “อาสาสมัคร” มีผู้ให้คำนิยามและความหมายไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะมีความหมายที่ใกล้เคียงกัน ดังนี้

1. ผู้ที่สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใด ผลตอบแทนที่อาสาสมัครได้รับ คือ ความสุข ความภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ
2. ผู้ที่สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใด
3. บุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจ เสียสละ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
4. บุคคลที่มีใจอาสาเข้ามาช่วยเหลือ หรือเยียวยาสังคมด้วยความสมัครใจ ด้วยความเสียสละ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นในการดูแลป้องกัน แก้ปัญหา พัฒนาสังคม ผลตอบแทนที่อาสาสมัครได้รับเป็นความสุข ความปิติ ความภาคภูมิใจ
5. การให้ร่างกาย แรงใจ แรงสติปัญญา ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล อาสาทำความดีเพื่อสังคม บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้วยความเมตตา กรุณาและปรารถนาดีอย่างจริงใจ

2.2 ความหมายและความเป็นมาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ความหมายของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2554:4) ได้ให้ความหมายของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมายถึง อาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก (หมู่บ้านละ 1 คน) จากที่ประชุมอาสาสมัครเกษตรและผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการทำงาน ofอาสาสมัครเกษตรสาขาต่าง ๆ เกษตรกร องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้านเรียกโดยย่อว่า “อกม. อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2555:14) ได้ระบุความหมายของอาสาสมัครเกษตรว่าหมายถึง เกษตรกรหรือบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกหรือสมัครใจเข้าเป็นอาสาสมัครภายใต้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด เพื่อเป็นเครือข่ายในการช่วยเหลือการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งงานของชุมชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเกษตร หรือสหกรณ์ เรียกโดยย่อว่า “อกษ.”

ความเป็นมาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ประวิช จรด้า (2556) กล่าวถึงความเป็นมาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ดังนี้
ปี 2520-2523 กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
คัดเลือกเกษตรกรผู้นำทางการเกษตร จำนวนร้อยละ 10 ของครอบครัวเกษตรกรในหมู่บ้าน เพื่อเป็น
แกนกลางในการรับความรู้จากเจ้าหน้าที่ และกระจายความรู้ไปยังเกษตรกรรายอื่น ๆ ต่อไป เพื่อให้
เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำอย่างทั่วถึงในระยะเวลาอันสั้น โดยใช้วิธีการสอบถามบุคคล
สำคัญในหมู่บ้านว่าเกษตรกรมักจะไปขอคำแนะนำหรือความรู้จากใครในหมู่บ้านนี้มากที่สุด บุคคล
ที่ได้รับการเอ่ยชื่อมากที่สุดจะได้รับการพิจารณาให้เป็นเกษตรกรผู้นำ

ปี 2523-2527 ได้กำหนดให้มีการคัดเลือกเกษตรกรผู้นำโดยวิธีสังคมมิติ
(Sociometry) โดยมีหลักการคือสอบถามเกษตรกรทุกครอบครัวว่าเกษตรกรไปขอคำปรึกษาหรือ
คำแนะนำทางการเกษตรจากใครมากที่สุด เกษตรกรที่ได้รับระบุชื่อบ่อยครั้ง ถือว่าเป็นเกษตรกร
ผู้นำ

ปี 2526 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ออกระเบียบว่าด้วยการกำหนดบทบาท
หน้าที่ของเกษตรกรผู้นำ และเกษตรหมู่บ้าน พ.ศ. 2526 เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2526 ต่อมา
หน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการคัดเลือกผู้แทนเกษตรกรในท้องถิ่น
ตามความชำนาญเฉพาะสาขา เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
การเกษตร และมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยีและประชาสัมพันธ์งาน
นโยบายในรูปแบบของอาสาสมัครเกษตรประเภทต่าง ๆ โดยมีรูปแบบการบริหารงานและกำหนด
สิ่งตอบแทนและสิ่งจูงใจแตกต่างกันไป ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานเกิดความเป็นเอกภาพเป็นไป
ในแนวทางเดียวกัน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้มีการออกระเบียบและดำเนินการดังนี้

ปี 2548 ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัคร
เกษตรและอาสาสมัครยุวเกษตรกร พ.ศ.2548 เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2548 และเมื่อได้มีการดำเนินงาน
มาระยะหนึ่ง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้พิจารณายกเลิกระเบียบฉบับนี้เพื่อให้ความเหมาะสม
และความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

ปี 2551 ออกระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการบริหารงาน
อาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551 เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2551 และยังคงใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน เพื่อ
จัดระบบโครงสร้างการบริหารและเครือข่ายการปฏิบัติงานที่เป็นเอกภาพรวม ทั้งการดูแลด้าน
สวัสดิการและสิ่งตอบแทนแก่อาสาสมัครเกษตรให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ปี 2553 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ออกประกาศเรื่องบัตรประจำตัวอาสาสมัคร
และอาสาสมัครเกษตรเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2553

ปี 2553 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ออกประกาศเรื่องประเภทคุณสมบัติและการขึ้นทะเบียนอาสาสมัครเกษตรกิตติมศักดิ์ เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2553 โดยกำหนดให้มีอาสาสมัครเกษตร จำนวน 13 ประเภท

ปี 2554 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จัดทำโครงการส่งเสริมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยมอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตรดำเนินการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) และดำเนินการจัดทำคู่มือการดำเนินงานโครงการส่งเสริมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2554 และประเมินผลการปฏิบัติงานในเดือนกุมภาพันธ์ 2555 หากผลการดำเนินการผ่านการประเมิน ก็จะดำเนินการดูแลด้านสวัสดิการและสิ่งตอบแทนแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ให้มากยิ่งขึ้น โดยมีแนวทางที่จะกำหนดให้มีค่าตอบแทนแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เช่นเดียวกันกับ อสม.

2.3 การขึ้นทะเบียนอาสาสมัครเกษตร และอาสาสมัครเกษตรกิตติมศักดิ์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ออกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องประเภท คุณสมบัติ และการขึ้นทะเบียนอาสาสมัครเกษตร และอาสาสมัครเกษตรกิตติมศักดิ์ เพื่อให้การบริหารงานเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรเป็นไปอย่างมีระบบและเป็นเอกภาพ โดยกำหนดให้มีอาสาสมัครเกษตรที่ปฏิบัติงานในสาขาต่าง ๆ ตามความถนัดของอาสาสมัครเกษตรรวม 13 สาขา คือ อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ อาสาสมัครฝนหลวง อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ประมงอาสา อาสาปศุสัตว์ หมอดินอาสา เกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครสหกรณ์อาสาสมัครชลประทาน เศรษฐกิจการเกษตรอาสา อาสาสมัครปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อาสาสมัครชวนาชั้นนำ และอาสาพัฒนาฯ พารา ได้กำหนดคุณสมบัติอาสาสมัครเกษตรไว้ดังนี้ (ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ลงวันที่ 8 กันยายน 2553)

- 1) มีความรู้ ความสามารถและเชี่ยวชาญ ด้านการเกษตรอันเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและสังคม
- 2) มีภูมิลำเนาหรือประกอบอาชีพเกษตรกรรมในพื้นที่ที่สมัคร
- 3) มีสุขภาพแข็งแรงและมีความสนใจและกระตือรือร้นในงานด้านการพัฒนาการเกษตร
- 4) เป็นผู้มีความเสียสละและเอื้อเฟื้อเกื้อกูล
- 5) มีความประพฤติดีและเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรในชุมชน
- 6) สามารถติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่และเกษตรกรภายในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

7) สามารถนำความรู้เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารที่ได้รับการถ่ายทอดสู่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายได้

2.4 ความสำคัญของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2555:4) ได้ระบุความสำคัญของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศ ดังนี้

- 1) เป็นผู้รู้จักพื้นที่และมีความเข้าใจเกษตรกร รู้ปัญหาและขีดความสามารถในการพัฒนาภาคการเกษตรของแต่ละหมู่บ้านเป็นอย่างดี
- 2) เป็นผู้ได้รับความไว้วางใจทั้งจากเกษตรกร อาสาสมัครเกษตร (อกษ.) สาขาต่าง ๆ และจากทางราชการ ให้เป็นผู้แทนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน
- 3) เป็นผู้เชื่อมประสานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตรของอาสาสมัครเกษตร (อกษ.) ทุกสาขา รวมทั้งหน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ฯลฯ ให้สามารถร่วมกันพัฒนาการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทั้งเกษตรกร ชุมชน และประเทศชาติ

2.5 วิธีการสรรหาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 ให้อาสาสมัครเกษตรทุกประเภทที่มีในแต่ละหมู่บ้านและผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ประกาศบัญชีรายชื่อผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553 เลือกในระหว่างกันเองให้ได้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) หมู่บ้านละ 1 คน กรณีหมู่บ้านใดมีอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านเพียงคนเดียวให้ถือว่าอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านคนนั้นเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยให้นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัดคือเกษตรจังหวัด เป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอยู่ในวาระคราวละ 4 ปี หรือให้สิ้นสุดสถานภาพการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านโดยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) ถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถหรือคนไร้ความสามารถ
- 4) เป็นบุคคลล้มละลาย

5) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกและถูกจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

6) คณะกรรมการ อกยต. ในตำบลนั้นมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด

2.6 บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2555:6-11) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) มี 4 บทบาท ดังนี้

2.6.1 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

1) การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในเรื่องสิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร คุณสมบัติเกษตรกรที่จะขึ้นทะเบียนเกษตรกร เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร และวัน เวลา สถานที่ รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ช่วยเจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูล โดยช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐาน และตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น

2) การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในเรื่อง สิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) คุณสมบัติเกษตรกรที่จะขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) และวัน เวลา สถานที่ รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) การรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) โดยช่วยเจ้าหน้าที่รับคำร้องและตรวจสอบเอกสาร และตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับเบื้องต้น การทำประชาคม โดยช่วยปิดประกาศเพื่อทำประชาคม และ เข้าร่วมให้ข้อมูลและตรวจสอบในเวทีประชาคม และร่วมกับเจ้าหน้าที่ออกสำรวจตรวจสอบแปลงของเกษตรกรด้วย

2.6.2 ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

1) รวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน

2) เข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล และเสนอข้อมูลการเกษตรในเวทีจัดทำแผน

2.6.3 ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

- 1) สำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน
- 2) ช่วยประสานงานเจ้าหน้าที่/วิทยากร
- 3) เชิญเกษตรกรเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้

2.6.4 ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 1) เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด และภัยพิบัติธรรมชาติ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีหน้าที่จัดทำแปลงพยากรณ์เพื่อติดตามสถานการณ์การระบาด ประสานข้อมูลศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) แจ้งเตือนภัยผ่านกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/อบต./เสียงตามสาย/วิทยุชุมชน ฯลฯ และติดตามข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมอุตุนิยมวิทยา ฯลฯ
- 2) สำรวจพื้นที่ประสบภัยระหว่างเกิดภัย อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีหน้าที่ประสานงานเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องและให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือและสำรวจพื้นที่ประสบภัย
- 3) การช่วยเหลือผู้ประสบภัยหลังเกิดภัย อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีหน้าที่ช่วยแจ้งนัดหมายเกษตรกร ช่วยรวบรวมและตรวจสอบหลักฐานเบื้องต้น และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่เจ้าหน้าที่

2.7 แนวทางพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี (2556:19) ได้ให้ความสำคัญกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน เนื่องจากเป็นบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจจากทุกฝ่ายให้เป็นผู้ประสานเชื่อมโยงการทำงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกร องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานพัฒนาด้านการเกษตร ซึ่งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นผู้ที่รู้จักพื้นที่ มีความเข้าใจปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้านเป็นอย่างดี ทำให้เกิดการพัฒนากการเกษตรที่ตรงกับปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของเกษตรกรในหมู่บ้านกรมส่งเสริมการเกษตร ได้เล็งเห็นความสำคัญของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง ในด้านองค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และ

เครือข่าย โดยพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. พัฒนาอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจหลัก 4 เรื่อง ได้แก่ การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน การถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนโดยมีการพัฒนาต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ

2. พัฒนาระบบฐานข้อมูลอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นฐานข้อมูลกลางของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และพัฒนาระบบการจัดเก็บ การบันทึกและรายงานข้อมูลการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านให้มีคุณภาพและสะดวกต่อการใช้งาน

3. พัฒนาระบบการทำงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านโดยมีการประสานงานเชื่อมโยงกับระบบงานอื่น ๆ ของกรมส่งเสริมการเกษตร และกำหนดแนวทางการบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานภาคีให้มีความชัดเจน รวมทั้งมีการชี้แจงทำความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ

4. สนับสนุนให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาการเกษตร โดยร่วมเป็นคณะกรรมการและคณะทำงานต่าง ๆ ร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการเกษตร มีบทบาทเป็นผู้นำในด้านการเกษตรของหมู่บ้านมากขึ้น และเสริมสร้างความภาคภูมิใจในการเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

ปี 2557 กรมส่งเสริมการเกษตร ได้กำหนดให้ทุกจังหวัดดำเนินการ โครงการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรกร เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) ได้รับการพัฒนาทักษะและศักยภาพของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) และสามารถปฏิบัติงานสนับสนุนภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมถึงให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) ได้มีความสามารถในการเป็นวิทยากรเกษตรกร สามารถร่วม จัดทำฐานข้อมูลทางการเกษตร แผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนมีทักษะในการพยากรณ์การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชส่งเสริมและพัฒนาอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านสู่ความเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ด้วย (ที่มา:สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี)

3. สภาพทั่วไปของจังหวัดอุบลราชธานี

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี (2556:4) ได้อธิบายว่าจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 16 องศา 10 ลิปดา ถึง

16 องศา 15 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 104 องศา 32 ลิปดาตะวันออก ถึงเส้นแวงที่ 105 องศา 24 ลิปดาตะวันออก มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 ของภาค และเป็นอันดับที่ 3 ของประเทศ อยู่ห่างจาก กรุงเทพมหานครทางรถยนต์ประมาณ 630 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 16,112 ตารางกิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดต่อ จังหวัดอำนาจเจริญ ยโสธร และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศใต้ ติดต่อ ประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย และจังหวัดศรีสะเกษ

ทิศตะวันออก ติดต่อ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศตะวันตก ติดต่อ จังหวัดศรีสะเกษ และยโสธร

ลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่ในบริเวณที่เรียกว่า แอ่งโคราช (Korat basin) สูงเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง 120 เมตร ลักษณะโดยทั่วไปเป็นที่สูงๆ ต่ำๆ สลับกับที่ราบสูงลาดเอียงไปทางตะวันออก มีแม่น้ำโขงเป็นแนวเขตกับจังหวัดอุบลราชธานี กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีแม่น้ำไหลผ่านที่สำคัญ คือ แม่น้ำโขง แม่น้ำมูล แม่น้ำชี ลำเซบก ลำเซบาย ลำโดมใหญ่ ลำโดมน้อย และมีภูเขาสลับซับซ้อนหลายแห่งทางบริเวณชายแดนตอนใต้ที่สำคัญคือ เทือกเขาบรรทัดและเทือกเขาพนมดงรัก ซึ่งกั้นอาณาเขตระหว่างจังหวัดอุบลราชธานี กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและกัมพูชาประชาธิปไตย

การใช้พื้นที่เพื่อการเกษตร จังหวัดอุบลราชธานี มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 10 ล้านไร่ เป็นพื้นที่เพื่อการเกษตรทั้งหมด 5,634,596 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 55.95 ของพื้นที่จังหวัด โดยแยกตามลักษณะการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงการใช้พื้นที่เพื่อการเกษตร

พื้นที่เพื่อการเกษตร	ขนาดพื้นที่ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่การเกษตร
พื้นที่นา	4,077,121	72.36
พื้นที่ไร่	672,645	11.94
พื้นที่ไม้ผลไม้อื่น	403,705	7.16
พื้นที่พืชผักและไม้ดอกไม้ประดับ	35,010	0.62
พื้นที่การเกษตรอื่นๆ	446,115	7.92
รวม	5,634,596	100

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี (2556:4)

ข้อมูลด้านสังคม การปกครอง จังหวัดอุบลราชธานี แบ่งการปกครองออกเป็น 25 อำเภอ 219 ตำบล 2,699 หมู่บ้าน การปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 27 แห่ง องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (อบต.) 211 แห่ง

ประชากร จากข้อมูลกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2555 จังหวัดอุบลราชธานีมีครัวเรือนทั้งหมด 507,544 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 1,816,057 คน แยกเป็นชาย 911,101 คน หญิง 904,956 คน จากข้อมูลของสำนักงานเกษตรจังหวัด ปี 2555 จังหวัดอุบลราชธานี มีครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด 298,148 ครัวเรือน (คิดเป็นร้อยละ 58.74 ของครัวเรือนทั้งจังหวัด) ประชากรในภาคเกษตรทั้งหมด 1,192,592 คน (คิดเป็นร้อยละ 65.66 ของประชากรทั้งจังหวัด) แยกเป็นชาย 645,248 คน หญิง 619,944 คน

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี มีการดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร โดยการแบ่งเขตส่งเสริมการเกษตรตามพื้นที่อำเภอออกเป็นเขตส่งเสริมการเกษตรจำนวน 4 เขต แต่ละเขตประกอบด้วยอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 2.2 เขตส่งเสริมการเกษตรของจังหวัดอุบลราชธานี

เขตส่งเสริมการเกษตร	สัญลักษณ์	อำเภอ
เขต A	A1	ตระการพืชผล
	A2	เขมราฐ
	A3	ศรีเมืองใหม่
	A4	กุดข้าวปุ้น
	A5	โพธิ์ไทร
	A6	นาตาล
เขต B	B1	เมืองอุบลราชธานี
	B2	วารินชำราบ
	B3	ม่วงสามสิบ
	B4	เขื่องใน
	B5	ดอนมดแดง
	B6	เหล่าเสือโก้ก

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

เขตส่งเสริมการเกษตร	สัญลักษณ์	อำเภอ
เขต C	C1	เดชอุดม
	C2	น้ำยืน
	C3	นาจะหลวย
	C4	บุญศรี
	C5	สำโรง
	C6	ทุ่งศรีอุดม
	C7	น้ำขุ่น
เขต D	D1	พิบูลมังสาหาร
	D2	ตาลชุม
	D3	โขงเจียม
	D4	สิรินธร
	D5	นาเยี่ย
	D6	สว่างวีระวงศ์

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี ได้ดำเนินการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ครบทุกหมู่บ้าน รวมทั้งหมด 2,699 หมู่บ้าน ๆ ละ 1 คน รวม 2,699 คน โดยคัดเลือกจากอาสาสมัครเกษตร ทั้ง 13 สาขา ในหมู่บ้านนั้น ๆ เพื่อเป็นตัวแทนในการประสานงานหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระหว่างอาสาสมัครเกษตรของแต่ละหน่วยงาน และเกษตรกรภายในหมู่บ้าน ตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรระดับจังหวัด อำเภอ และตำบลขึ้นด้วย ปัจจุบันกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ให้ความสำคัญกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง โดยได้มอบหมายให้ดำเนินการ โครงการสำคัญของรัฐบาล เช่น โครงการสำมะโนการเกษตร การขึ้นทะเบียนเกษตรกร การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ เป็นต้น (ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี : 2555)

ตารางที่ 2.3 จำนวนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดอุบลราชธานี

ที่	อำเภอ	จำนวน	
		หมู่บ้าน	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (คน)
1	เมืองอุบลราชธานี	155	155
2	วารินชำราบ	192	192
3	พิบูลมังสาหาร	180	180
4	เขื่องใน	182	182
5	ม่วงสามสิบ	158	158
6	ตระการพืชผล	234	234
7	ตาลชุม	59	59
8	กุดข้าวปุ้น	75	75
9	โพธิ์ไทร	71	71
10	เขมราฐ	123	123
11	โขงเจียม	52	52
12	ศรีเมืองใหม่	121	121
13	สิรินธร	76	76
14	ดอนมดแดง	47	47
15	สว่างวีระวงศ์	57	57
16	เหล่าเสือโก้ก	55	55
17	นาตาล	64	64
18	เดชอุดม	243	243
19	ลำโรง	108	108
20	ทุ่งศรีอุดม	52	52
21	น้ำยืน	101	101
22	น้ำขุ่น	55	55
23	นาจะหลวย	78	78
24	บุญเทือง	126	126
25	นาเยีย	35	35
รวม		2,699	2,699

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี เป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และได้กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ดังนี้ (สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี:2557)

1. ให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นตัวแทนของเกษตรจังหวัดในหมู่บ้านเปรียบเสมือนว่ามีเกษตรจังหวัดประจำทุกหมู่บ้าน
2. แต่งตั้งคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล และมีการประชุมอย่างต่อเนื่อง
3. จัดประกวดอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านดีเด่นเพื่อเป็นขวัญกำลังใจเป็นประจำทุกปี
4. จัดงานวันอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้มาพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
5. จัดทำบัตรประจำตัวอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทุกคน
6. ฝึกอบรมให้ความรู้ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับอำเภอ และตำบลเป็นประจำทุกเดือน
7. ผลักดันให้เกิดโครงการกองทุนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
8. พัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

4.1.1 เพศ

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 77) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สอดคล้องกับ ชำนาญ เมืองลง (2555:90) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรธานี พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เช่นเดียวกับศศิธร หุ่นทอง (2555:56) ได้ทำการศึกษาบทบาทหมอดินอาสาในการส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีชีวภาพ ภูมิศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าหมอดินอาสาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และพัชราภรณ์ แก้วน้ำใส (2546:31) ได้ทำการศึกษาบทบาทของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทอง พบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน เกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย

4.1.2 อายุ

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554:77) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรกรหมู่บ้าน มีอายุเฉลี่ย 51 ปี ในขณะที่การศึกษาของชำนาญ เมืองลอง (2555:90) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน มีอายุเฉลี่ย 48.08 ปี และจรรยา นาประเสริฐ (2533:80) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านมีอายุเฉลี่ย 47.02 ปี

4.1.3 การศึกษา

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554:77) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี เกือบครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา แตกต่างจากศศิธร หุ่นทอง (2555:56) ได้ทำการศึกษาบทบาทหมอดินอาสาในการส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีชีวภาพ ภูมิศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าหมอดินอาสาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา เช่นเดียวกับชำนาญ เมืองลอง (2555:90) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า (ปวช.)

4.1.4 จำนวนแรงงานในครัวเรือน

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554:77) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี มีแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2 คน ในขณะที่กัมปพล แก้วมีศรี (2545: 31) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 51.5 มีจำนวนสมาชิกที่ใช้แรงงานในครอบครัวอยู่ในช่วง 3-4 คน มีแรงงานในครอบครัวโดยเฉลี่ย 3.7 คน

4.1.5 การประกอบอาชีพ

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 77) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี เกือบทั้งหมดมีอาชีพหลักทางการเกษตร สอดคล้องกับศศิธร หุ่นทอง (2555:41) ได้ทำการศึกษาบทบาทหมอดินอาสาในการส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีชีวภาพ ภูมิศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าหมอดินอาสาส่วนใหญ่ มีอาชีพทำนา ในขณะที่จรรยา นาประเสริฐ (2533:80) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า

เกษตรกรหมู่บ้านส่วนมากประกอบอาชีพหลักคือทำนา และชำนาญ เมืองลอง (2555:90) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเช่นเดียวกัน

4.1.6 รายได้

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 77) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี มีรายได้จากอาชีพทางการเกษตรเฉลี่ย 376,212.40 บาทต่อปี ในขณะที่ชำนาญ เมืองลอง (2555:52) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน มีรายได้จากการเกษตรเฉลี่ย 245,000 บาทต่อปี และศศิธร หุ่นทอง (2555:41) ได้ทำการศึกษาบทบาทหมอดินอาสาในการส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีชีวภาพ ภูมิศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าหมอดินอาสาอาสา มีรายได้จากการเกษตรเฉลี่ย 84,786.67 บาท

4.1.7 พื้นที่ถือครองด้านการเกษตร

ชำนาญ เมืองลอง (2555:90) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรรวมทั้งหมดเฉลี่ย 33.92 ไร่ สอดคล้องกับรัชชัย กฤตธีรัตนันต์ (2552: 95) ทำการศึกษาการพัฒนาศักยภาพของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่เพื่อพัฒนาทรัพยากรดิน ศึกษากรณีอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า หมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 33.72 ไร่ ในขณะที่ยศวิมล ชุ่มชื่น (2556:90) ทำการศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตพืชอาหารสัตว์ภายใต้โครงการวิจัยและทดสอบพันธุ์กระบือของศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์สุรินทร์ พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรรวมทั้งหมดเฉลี่ย 24.71 ไร่

4.1.8 ตำแหน่งผู้นำในชุมชน

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 47) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีเกือบครึ่งมีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน สอดคล้องกับกัมปภัต แก้วมีศรี (2545: 31) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 47.3 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน และรัชชัย กฤตธีรัตนันต์ (2552: 69) ทำการศึกษาการพัฒนาศักยภาพของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่เพื่อพัฒนาทรัพยากรดิน ศึกษากรณีอำเภอ

ไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า หมอдинอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี ร้อยละ 44.4 เป็นกรรมการหมู่บ้านหรือ อบต. รองลงมาคือ กรรมการกลุ่มเกษตรกร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตามลำดับ ในขณะที่ เกษร สวนศรี (2552: 45) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหมอдинอาสาประจำหมู่บ้าน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าหมอдинอาสาประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 53.3 ได้รับคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งในชุมชน โดยส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่ง อาสาพัฒนาชุมชน รองลงมาดำรงตำแหน่งเกษตรหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มเกษตรกร ประธานกองทุนหมู่บ้าน

4.1.9 การเป็นสมาชิกกลุ่ม

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 47) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ร้อยละ 90.8 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร โดยเกินครึ่งเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นสมาชิกสภาเกษตรกร เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ตามลำดับ สอดคล้องกับทัศนีย์ บุญเคล้า (2554: 49) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอдинอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่าหมอдинอาสาประจำตำบลร้อยละ 56.10 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและรองลงมาเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

4.1.10 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 77) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรทางสื่อมวลชนที่เกษตรหมู่บ้านได้รับข่าวสารและติดตามเป็นประจำ คือ สื่อวิทยุโทรทัศน์ ส่วนสื่อบุคคลที่เกษตรหมู่บ้านได้รับเป็นประจำ คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในขณะที่กัมปโปล แก้วมีศรี (2545: 42) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.7 ได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ รองลงมาได้รับความรู้โดยการเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติม

4.2 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงาน

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 56) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีมีระดับการได้รับการสนับสนุนปฏิบัติงานจากหน่วยงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดย

เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับสมปอง จันทะศรี และนพดล จันทรเพ็ญ (2554:บทความ) ได้ศึกษาถึงสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครแรงงานในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า อาสาสมัครแรงงานส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่ด้านข้อมูลข่าวสารจากสำนักงานแรงงานจังหวัดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานยังไม่มีความต่อเนื่องในการส่งข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามภารกิจหน้าที่ของอาสาสมัครแรงงาน ในขณะที่ชำนาญ เมืองทอง (2555:92) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรธานี พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากสำนักงานเกษตรอำเภอ (กรมส่งเสริมการเกษตร) มากที่สุด

4.3 แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 58) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีในระดับมากที่สุด คือ การเป็นเกษตรหมู่บ้านทำให้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง รองลงมา คือ มีความภูมิใจที่ได้เข้ามาทำหน้าที่เกษตรหมู่บ้าน การที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในหมู่บ้านของท่านอย่างเต็มที่ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของเอกรินทร์ โปตะเวช (2551:81) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก

4.4 ความรู้ในการปฏิบัติงาน

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 77) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีโดยเฉลี่ยมีความรู้ในการปฏิบัติงานในระดับมาก หัวข้อความรู้ที่เกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง คือ การแปลงหน่วยผลผลิตพืช การระบาดของศัตรูพืช บทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้าน ประเภทของพืช แมลงศัตรูพืช สอดคล้องกับศศิธร หุ่นทอง (2555:44) ได้ทำการศึกษาบทบาทหมอดินอาสาในการส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีชีวภาพ ภูมิศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าหมอดินอาสาอาสาทั้งหมดทราบความหมายคำว่าหมอดินอาสา หน้าที่ให้คำแนะนำเผยแพร่ความรู้ เป็นผู้ดูแลกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร และการจัดตั้งแปลงสาธิตศูนย์เทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน

4.5 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554:78) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ นัญจภัศ มธุรส (2549: 70) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในค่ายนวมินทรราชินี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่ค่ายนวมินทรราชินี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุข อยู่ในเกณฑ์มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง และสมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546:52-56) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาลำโพงลือชชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 พบว่า การปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาลำโพงลือชอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ในขณะที่วรรณวิ โสภาก และคณะ (2551:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบล พื้นที่จังหวัดหนองคาย พบว่า ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบล อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับชานาญ เมืองทอง (2555:92) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรธานี พบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเห็นว่าปฏิบัติงานในระดับมาก คือ การช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.01) การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้นทะเบียนเกษตรกร ผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามแบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร การเสนอข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ จัดทำแปลงพยากรณ์ รายงานการระบาดเตือนการระบาด การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย การรายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ

4.6 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 68) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานที่พบมากที่สุดร้อยละ 36.6 คือกิจกรรมพัฒนาการเกษตรที่ได้รับไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร รองลงมาคือการที่หน่วยงานไม่มีแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลการผลิตพืชและกำหนดรายงานที่ชัดเจนมี ข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน คือให้มีการฝึกอบรมเกษตรกรหมู่บ้านบ่อยครั้งและต่อเนื่อง รองลงมาคือเสนอให้มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ในขณะที่

ชำนาญ เมืองทอง (2555:93) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านโดยภาพรวมมีระดับของปัญหา/อุปสรรคด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถที่ใช้ส่งเสริมแนะนำต่อเกษตรกร ด้านงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ ด้านความร่วมมือของเกษตรกรในหมู่บ้าน ด้านเวลาในการปฏิบัติงานอาสา ด้านงานเร่งด่วนที่ต้องเก็บข้อมูลส่ง ด้านการกรอกข้อมูลที่ผิดพลาด ด้านสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ด้านความไม่เข้าใจกันไม่เปิดใจกว้าง ด้านการสื่อสารไม่เข้าใจกัน ด้านคำสั่งนโยบายไม่ชัดเจน ด้านภาระหน้าที่ไม่ชัดเจน ด้านภาระงานที่รับผิดชอบมากเกินไป และด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะโดยให้มีคำตอบแทนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านพอเป็นขวัญกำลังใจในการทำงาน ให้ช่วยเหลือเกษตรกรอย่างรวดเร็วและถูกต้อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านช่วยตรวจสอบข้อมูลเกษตรกรอย่างละเอียดเพื่อป้องกันการทุจริตและมีการเฝ้าระวังภัยเป็นประจำทุกเดือน ดึงตัวผู้เสมอฝีกอบรมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพิ่มความรู้เพิ่มทักษะเพื่อถ่ายทอดต่อเกษตรกรได้อย่างถูกต้อง อธิบายแบบฟอร์มในการเก็บข้อมูลต่าง ๆ อย่างเข้าใจเพื่อการเก็บข้อมูลอย่างถูกต้อง จัดประชุมสัมมนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั่วประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนแนวความคิดการทำงาน และให้ประสานงานร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเข้าร่วมการจัดทำแผนพร้อมกันจะได้เสนอของบประมาณได้ตามเป้าหมาย และเกษร สวนศรี (2552: 58) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าปัญหาในการปฏิบัติงานที่พบมาก คือ ไม่มีการอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือไม่มีคำตอบแทนในการปฏิบัติงาน ข้อเสนอแนะคือ ให้คัดเลือกเกษตรกรที่มีความรู้ และสมัครใจ มีจุดเรียนรู้ศึกษาดูงาน และการได้รับฟังคำบรรยายความรู้อย่างต่อเนื่อง